

ÅRSRAPPORT (2016-2017)

Innholdsfortegnelse

I. Styrets beretning	1
Styrets arbeid	1
Resultater	1
Prioriteringer i 2017	2
Muligheter og utfordringer.....	2
II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	3
Strategi.....	3
Virksomhetsmodell	4
Økonomiske overføringer.....	5
III. Aktiviteter og resultater 2016	6
Bibliotekfaglige fellessystem	6
Digitale læringsressurser	8
Informasjonsforvaltning	8
Forskningsdata	9
Drifte og utvikle organisasjonen	9
Vurdering av resultater og måloppnåelse	10
IV. Styring og kontroll i virksomheten	10
V. Vurdering av fremtidsutsikter – planer for 2017	11
Bibliotekfaglige fellessystem	11
Digitale læringsressurser	12
Forskningsdata	12
Drifte og utvikle organisasjonen	13
Overordnet risikovurdering	13
Plan for tildelt bevilgning 2017	14
VI. Årsregnskap	14

I. Styrets beretning

Styret er godt fornøyd med arbeidet som er gjort med implementering av nytt biblioteksystem og resultatene for året er som forventet, samtidig som det er gitt gode bidrag for å nå de strategiske langsiktige målene. Implementeringen av nytt biblioteksystem har vært krevende og det har vært nødvendig med løpende dialog med leverandøren. Fusjonene i UH-sektoren har også krevd oppmerksomhet i 2016. Det er videre styrets vurdering at BIBSYS har god økonomistyring og forvalter ressursene forsvarlig og med god effektivitet. Styret er tilfreds med måten virksomheten arbeider med implementeringen av- og oppfølging av strategien for perioden 2014-2017 og arbeidet relatert til KDs organiseringsprosjekt.

Styrets arbeid

BIBSYS' styre er oppnevnt frem til 31. desember 2017 og består av 7 medlemmer og 3 varamedlemmer. Det er ikke skiftet medlemmer i perioden. Varamedlemmer innkalles til alle møter. Det ble avholdt fire styremøter i 2016, to i første halvår og to i andre halvår. 25 saker ble behandlet og 12 orienteringer ble gitt. I tillegg er det gjennomført ett strategiseminar der styret, samt BIBSYS' ledergruppe deltok.

Gjennomgående tema i 2016 har vært oppfølging og ferdigstilling etter implementeringen av nytt biblioteksystem ved slutten av 2015. Skifte av system har som konsekvens at BIBSYS' bidrag til Biblioteksystem-samarbeidet endrer seg noe, samtidig som også samarbeidet mellom de deltakende bibliotekene endrer seg. Disse områdene har hatt styrets oppmerksomhet i 2016. I tillegg har arbeid relatert til KDs organiseringsprosjekt hatt stor oppmerksomhet gjennom året.

Resultater

2016 har vært det første året med nytt biblioteksystem, der særlig oppfølging av- og arbeid med Nasjonalbibliotekets behov og ferdigstilling av avtalte leveranser fra leverandøren er gjennomført. Den planlagte evalueringen av anskaffelsesprosessen ble besluttet utsatt til første halvår 2017 grunnet stor arbeidsbelastning.

Med unntak av BIBSYS Brage er samtlige tjenester levert i tråd med målsettingene. Det var generelle problemer knyttet til stabilitet på tjenesten, der årsaken ble funnet å være for gamle versjoner av bakenforliggende systemer. Problemene er løst.

BIBSYS arrangerte en internasjonal brukerkonferanse (IGeLU 2016) relatert til det nye biblioteksystemet med over 400 deltakere. Dette bidro til å etablere en kontaktflate med internasjonale brukere av det samme systemet, samtidig som det forsterket relasjonen til systemleverandøren Ex Libris.

BIBSYS, og spesielt BIBSYS Brage, ble i 2015 utsatt for tjenestenektangrep som pågikk i nærmere 5 uker. Basert på svært godt arbeid hos BIBSYS og samarbeid med NTNU og UNINETT ble brukerne av våre tjenester i liten grad skadelidende. Et godt analysearbeid hos BIBSYS ga grunnlag for at KRIPPOS kunne pågripe og tiltale to personer for forholdet.

Området digitale læringsressurser utvikler seg langsomt fremover. Etter at NTNU, som den første større UH-institusjonen valgte nytt LMS i 2016, leverer BIBSYS en pilotløsning for administrasjon av digitale læringsressurser til dette systemet. Dette legger et godt grunnlag for deling av slike ressurser mellom norske universitet og høyskoler.

BIBSYS har etablert en løsning for tildeling av persistente identifikatorer for forskningsdata. Dette vil styrke muligheten for søk og gjenfinning av essensielle informasjonsressurser.

BIBSYS er involvert i KDs organiseringsprosjekt som er en oppfølging av Gjedrem/Fagernæs-utvalgets rapport fra jan 2016 samt Meld. St. 18 (2014-2015) Konsentrasjon for kvalitet — Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren. Arbeidet har vært krevende og har hatt stor oppmerksomhet fra styre og administrasjonen og påvirket lokal organisasjons- og virksomhetsutvikling.

Prioriteringer i 2017

Evaluering av anskaffelsesprosjektet, sammenslåing av biblioteker i Alma og oppfølging av Nasjonalbibliotekets behov vil være høyt prioriterte oppgaver i 2017. Det forventes noe lavere pågang på brukerstøtte, men det er fortsatt behov for opplæringsaktiviteter gjennom året.

Meld. St. 16 (2016–2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning påpeker nytten av å dele læringsressurser mellom institusjoner i universitet og høyskolesektoren og samtidig gjøre flest mulig av disse tilgjengelig for befolkningen. Dette er et godt grunnlag for å levere tjenesten BIBSYS DLR som legger til rette for slik deling og gjenbruk.

Strategien som ble vedtatt i 2014 samt implementering av nytt biblioteksystem og nye virksomhetsområder nødvendiggjør videre omstilling av organisasjonen med særlig vekt på kompetanseutvikling. Dette arbeidet vil ses i sammenheng med Kunnskapsdepartementets organiseringsprosjekt. Dette prosjektet foreslår omfattende endringer som vil berøre BIBSYS.

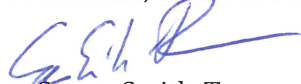
Muligheter og utfordringer

Det er viktige og omfattende pågående aktiviteter knyttet til overordnet strategi og organisering som direkte berører BIBSYS gjennom 2017. Denne situasjonen har foreløpig skapt flere utfordringer enn muligheter i den forstand at mye ressurser og oppmerksomhet medgår til de nevnte aktivitetene fremfor å utvikle egen virksomhet. Dersom organiseringsprosjektet resulterer i sammenslåinger forventes det at dette vil legge godt til rette for bedre og mer rasjonelle leveranser til universitet og høyskoler på lengre sikt. Dette vil imidlertid ikke materialisere seg før tidligst i 2018 og sannsynligvis ikke før i 2019.

Når det nye biblioteksystemet nå er i normal drift åpner dette for en etterlengtet gjennomgang av Biblioteksystemkonsortiets samarbeid og som en del av dette kostnadsfordeling mellom konsortiets deltagere.

Generelt er det en oppfatning av at en økende grad av digitalisering innen forsknings- og utdanningsdata vil gi nye behov og muligheter for virksomheten.

Trondheim, den 6. mars 2017

Seunn Smith-Tønnessen

Leder

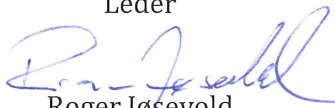
Bente R. Andreassen

Nestleder

Stig Fossum

Medlem

Roger Jøsevoll

Medlem

Aasmund Frøseth

Medlem

Else H. Norheim

Medlem

Hege Johannesen

Medlem

II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

BIBSYS gjør kunnskap tilgjengelig – dette har vært, er og vil fortsatt være, BIBSYS sin visjon for hvordan vi skal bidra til det norske kunnskapssamfunnet.

BIBSYS gjør dette gjennom å levere IT-baserte tjenester som understøtter forskning og utdanning ved norske universitet, høyskoler, forskningsinstitutter, helseforetak og Nasjonalbiblioteket. Universiteter og høyskoler skal sikres gode og kostnadseffektive bibliotek tjenester gjennom samarbeid om bibliotekfaglige fellessystemer. Tjenestene leveres i hovedsak til deltakere i flere samarbeidskonsortier.

BIBSYS er underlagt Kunnskapsdepartementet som oppnevner styre for virksomheten. Vi er administrativt organisert som en del av Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) som er arbeidsgiver for alle ansatte i BIBSYS. Organisasjonen hadde pr. 1. januar 2017 totalt 34 ansatte (13 kvinner og 21 menn). Ledelsen består av en kvinne og tre menn.

Figur 1 - BIBSYS organisasjon pr 1. januar 2017

Strategi

BIBSYS' strategi 2014-2017 tar utgangspunkt i visjonen om å gjøre kunnskap tilgjengelig og har som utgangspunkt å bidra til velfungerende forskning og høyere utdanning med løsninger og tjenester som gir høy kvalitet og en effektiv utnyttelse av ressurser og resultater.

Ved strategiperiodens utløp i 2017 skal BIBSYS være en:

- 1 Foretrukket samarbeidspartner og leverandør av fellesløsninger og tjenester som gjør bibliotekene til en fremtidsrettet og relevant bidragsyter til institusjonenes forsknings- undervisnings- og læringsvirksomhet.
- 2 Foretrukket samarbeidspartner i å etablere og levere fellesløsninger og tjenester for forvaltning av digitale kunnskapsressurser som bidrar til effektive campus- og nettbaserte undervisnings- og læringsprosesser som gir et godt læringsutbytte med høy kvalitet.
- 3 Bidragsyter til informasjonsforvaltning for norsk høyere utdanning og forskning, og i samarbeid med institusjonene og andre aktører i sektoren, definere nødvendige standarder for- og grensesnitt mot sektorens primærdata.
- 4 Bidragsyter til effektive forskningsprosesser gjennom tjenester som kan bidra til en effektiv og rasjonell forvaltning av forskningsdata.

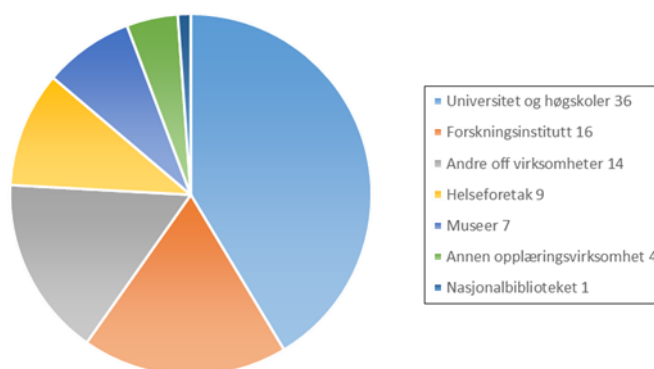
Strategien utvider BIBSYS sitt virkefelt med bidrag som gir:

- Økt digital tilgang til bibliotekenes, samt forsknings- og utdanningsinstitusjonenes kunnskapsressurser, og derved bidrag til økt innovasjon.
- Nye tjenestetilbud til forskere, forelesere og studenter knyttet til strukturering, gjenfinning og anvendelse av digitale kunnskapsressurser.
- Bedre informasjonsforvaltning i norsk forskning og høyere utdanning.

BIBSYS er med denne strategien klar til fortsatt å gjøre kunnskap tilgjengelig for en videre utvikling av- og innovasjon i det norske kunnskapssamfunnet.

Virksomhetsmodell

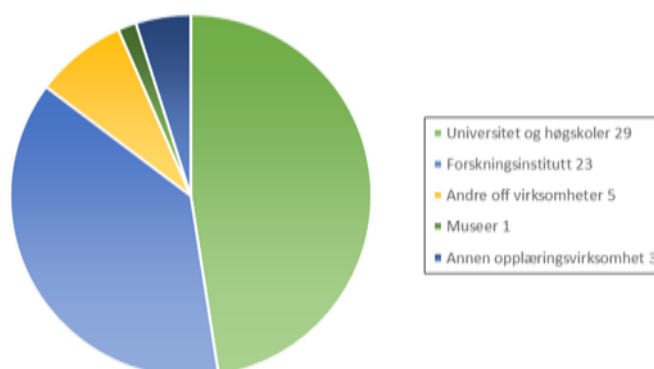
BIBSYS ble opprettet som et prosjekt for å levere biblioteksystem for to institusjoner i 1972. I 2016 leverte vi tjenester for utveksling, lagring og gjenfinning av data til Biblioteksystemkonsortiet som pr 31. desember 2016 har 87 fagbibliotek som deltakere, herunder samtlige universitet og høyskoler, Nasjonalbiblioteket, universitetssykehus og forskningsinstitutter. Antallet universitet og høyskoler er redusert fra året før på grunn av sammenslåinger, ingen institusjoner har forlatt konsortiet. Gjennom organisering i samarbeidskonsortier sikres konsortiedeltakerne innflytelse og medvirkning i utformingen av de tjenestene vi tilbyr.

Figur 2 - Type deltakerinstitusjoner i Biblioteksystemkonsortiet

Konsortiene har egne styrever, der BIBSYS' styre fungerer som styre for Biblioteksystemkonsortiet, mens Bragekonsortiet har eget styre.

Bragekonsortiet er et samarbeid om åpne institusjonsarkiv med 68 deltakerinstitusjoner. Antallet universitet og høyskoler er redusert fra året før på grunn av sammenslåinger.

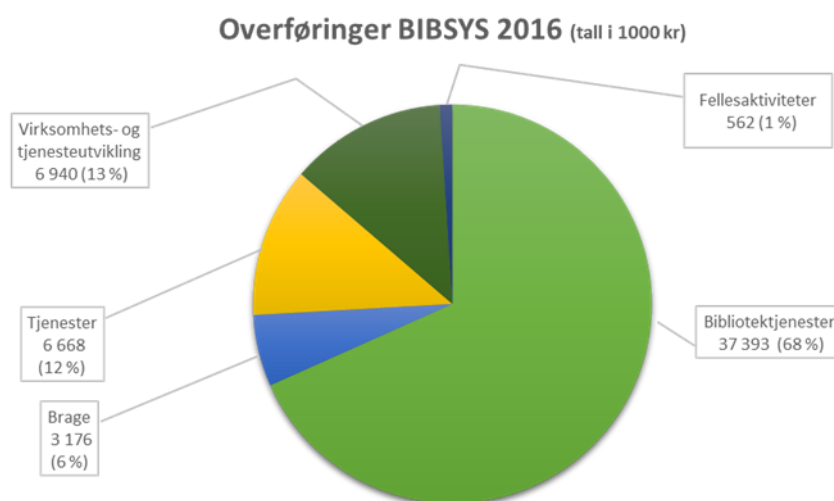
Figur 3 - Type deltakerinstitusjoner i Bragekonsortiet

Økonomiske overføringer

BIBSYS ble i tildelingsbrev for 2016 tildelt 3,646 mill. kr fra Kunnskapsdepartementet. Bevilgningen er i hovedsak benyttet til arbeidet med å omstille organisasjonens virksomhet i tråd med den pågående strategi- og endringsprosessen. Midlene er i hovedsak benyttet på prosjektet tjeneste- og virksomhetsutvikling, som er rettet mot å utvikle nye tjenesteområder basert på universitets- og høyskolesektorens (UH-sektoren) uttalte behov. Dette er områder som UH-sektoren så vel som den enkelte student og ansatt kan dra nytte av i fremtiden. Eksempler er digitale læringsressurser, håndtering av forskningsdata, integrasjoner mot læringsstøttesystem og løsninger for å etablere og distribuere åpne nettkurs – såkalte MOOC.

I tillegg til bevilgningen fra Kunnskapsdepartementet har BIBSYS i 2016 fått ansvar for å tildele DOI-nr. i Norge og mottok en engangsoverføring fra Norges forskningsråd på kr 1,350 mill. kr. For øvrig finansieres BIBSYS' virksomhet i hovedsak gjennom overføringer fra deltakerne i de enkelte konsortiene, samt overføringer fra de institusjonene som har mottatt særskilte tjenester knyttet til BIBSYS' virksomhetsområder.

Overføringer fra deltakerinstitusjoner har i 2016 vært på totalt 49,743 mill. kr, noe som gir en totaloverføring til BIBSYS på 54,739 mill. kr. En oversikt på hvordan disse overføringene fordeler seg mellom de enkelte virksomhetsområdene er vist nedenfor (figur 4).

Figur 4 - Fordeling av overføringer til BIBSYS i 2016

Overføringene fordeler seg på de enkelte virksomhetsområdene som vist ovenfor. I kapittel 3 presenteres områdene mer detaljert.

III. Aktiviteter og resultater 2016

Bibliotekfaglige fellessystem

Virksomhetsmål for dette området (delt i flere underområder som vist nedenfor) er:

BIBSYS skal levere fellesløsninger og tjenester som gjør bibliotekene til en fremtidsrettet og relevant bidragsyter til institusjonenes forsknings- undervisnings- og læringsvirksomhet.

Styringsparameter for området er:

- *Stabil og sikker forvaltning av bibliotekfaglige systemløsninger med tilhørende tjenester.*

Stabil og sikker forvaltning Alma

Ambisjonen for 2016 var at bibliotekfaglige fellessystemer (Alma) skal ha en tilgjengelighet på minst 99,95 % (<30 min utilgjengelighet per kvartal) i tidsrommet 08:00 – 21:00 hverdager og 08:00 – 15:00 lørdager. Alma skal også ha en 24/7/365 tilgjengelighet på 99,5 %.

Resultat

Alma er rapportert med oppetid innenfor åpningstid for henholdsvis første, andre, tredje og fjerde kvartal på 99,95%, 99,98%, 100% og 100%. Rapporterte tall for 24/7/365 tilgjengelighet er på henholdsvis 99,98%, 99,99%, 100% og 100%. Resultatet for tilgjengelighet og responstid for 2016 er innenfor målsetningen. Rapporteringen tar ikke hensyn til den enkelte institusjon, men ser resultatene samlet for hele konsortiet.

Vi har lagt bak oss første driftsår med Alma; ett overgangsår som har vært svært krevende for konsortiet og BIBSYS. For å gjøre overgangen så smidig som mulig for institusjonene har BIBSYS bidratt etter beste evne med bruker- og konfigurasjonsstøtte.

Antall henvendelser om brukerstøtte har vært betydelig høyere og mer omfattende enn forutsett, og i første kvartal var det omlag tre ganger flere saker per dag enn normalt. I 2016 ble det ferdigbehandlet mer enn 5000 henvendelser til BIBSYS brukerstøtte relatert til Alma

Det ble allokert betydelige ressurser, som over tid resulterte i at antall uløste saker er betydelig redusert. Ved årsskiftet var det 180 åpne Alma-saker i brukerstøttesystemet, hvorav omlag halvparten venter på svar fra institusjonen eller Ex Libris og resterende saker er under behandling hos BIBSYS.

Det er gjennomført flere møter mellom Nasjonalbiblioteket (NB), Ex Libris og BIBSYS for å ta hånd om store utfordringer knyttet til fjernlån og lanseringen av NBs prosjekt *Biblioteksøk*. Erfaringene er at Ex Libris har vært løsningsorientert og imøtekommende.

Det første driftsåret ga en ekstra utfordring med det store antall fusjoner i UH-sektoren. Disse krever systemmessig sammenslåing av institusjoner i Alma. Etter sterkt ønske fra institusjoner ble det gjennomført tre sammenslåinger sommeren 2016 (Vestre Viken, NTNU og UiT), som alle ble ferdige til semesteroppstart.

Sammenslåingene var svært tidkrevende og belastende. I løpet av tredje tertial ble to nye sammenslåinger gjennomført, Nord universitet og Høgskolen i Sørøst-Norge.

Prosjektavslutning nytt biblioteksystem

Ambisjonen var at prosjektet avsluttes og overfører videre håndtering av biblioteksystemet til linjeorganisasjonen.

Resultat

BIBSYS har godtatt leveranseplanen som ble foreslått av Ex Libris etter noen mindre justeringer fra BIBSYS. Eventuell oppfølging av denne saken blir håndtert av linjeorganisasjonen i 2017. Ferdigstilling av evalueringsrapporten er ikke prioritert. Saker knyttet til godkjenningsperioden og å ha Alma i ordinær drift har blitt prioritert fremfor rapporten. Linjeorganisasjonen overtar ansvaret og leverer rapporten i første halvår 2017.

Felles søketjeneste

Ambisjonen for 2016 var at felles søketjeneste skulle levere relevante søk der 95 % av søkene målt over et kvartal, har en responstid på under 2,5 sekunder og tjenesten skulle være tilgjengelig minimum 99,5 % av tiden målt over et kvartal, med unntak av planlagt nedetid.

Resultat

Resultatet for tilgjengelighet og responstid for 2016 er innenfor målsetningen og resultatene viser at ytelse og responstid har stabilisert seg.

Det er i perioden arbeidet med blant annet støtte for å initiere fjernlån for folkebibliotek via Oria. Det er gjennomført en rekke kvalitetsøkende tiltak, samt andre tilpasninger og konfigurasjonsendringer som gir en bedre tjeneste til sluttbruker. Eksempler på dette er forbedret datakvalitet i eksport fra Alma, tekstendringer og justering av tilgjengelighetsstatus.

Basert på den versjonen som ble tilgjengeliggjort i mars 2016 ble det vurdert som prematurt å ta i bruk nytt grensesnitt allerede fra semesterstart høsten 2016. Denne konklusjonen ble også delt av arbeidsgruppen. Senere systemoppdateringer (mai, august og november) samt evaluering av grensesnittet underbygger dette og det anbefales nå at man tidligst tar i bruk det nye grensesnittet fra semesterstart høsten 2017.

Videreutvikle Biblioteksystemkonsortiet

Ambisjonen var å videreføre arbeidet med fremtidig virksomhetsmodell, herunder prismodell og type/omfang av tjenester for Biblioteksystemkonsortiet.

Resultat

Rådgivende gruppes arbeidsutvalg leverte en rapport med forslag til ny organisering av Biblioteksystemkonsortiets virksomhet 22. desember 2016. BIBSYS vil behandle denne rapporten i løpet av første halvår 2017.

Tilpasninger for Nasjonalbiblioteket

Ambisjonen var å gjennomføre nødvendige tilpasninger slik at det nye biblioteksystemet fungerer tilfredsstillende for Nasjonalbibliotekets behov.

Resultat

Overgangen til Alma har medført betydelige utfordringer for Nasjonalbiblioteket. Løsninger for pliktavlevering og depotbiblioteket er fremdeles ikke tilfredsstillende. Området har høy prioritet og det arbeides nært sammen med Nasjonalbiblioteket og Ex Libris for å etablere tilfredsstillende løsninger. Forsinkelsene skyldes i hovedsak mangelfulle leveranser fra Ex Libris.

Stabil og sikker forvaltning Brage

Ambisjonen for 2016 var at institusjonsarkivet BIBSYS Brage skulle ha stabil og sikker forvaltning med en tilgjengelighet på minst 99,95 % (<30 min utilgjengelighet per kvartal) i tidsrommet 08:00 – 21:00 hverdager og 08:00 – 15:00 lørdager.

Resultat

Det har vært generelle problemer knyttet til stabilitet på tjenesten som har gitt en noe lavere tilgjengelighet (99,89%) enn hva som var ambisjonen. Problemene er løst. I 2016 har konsortiet fått fire nye deltakere. Det er gjennomført sammenslåinger av arkivene til institusjoner som ble fusjonert, med unntak for Høgskolen i Sørøst-Norge som er utsatt til 2017.

Digitale læringsressurser

Virksomhetsmål for området er:

BIBSYS skal etablere og levere fellesløsninger og tjenester for forvaltning av digitale læringsressurser.

Styringsparameteret er:

- *Relevante tjenester for digitale læringsressurser etableres og tilbys gjennom avtaler med UH-sektorens institusjoner.*

Ambisjonen for 2016 var å formidle tjenestene DLR/Mina for Uninett sitt eCampus-program og øvrige interesserte institusjoner samt videreføre leveransene av åpne nettkurs (MOOC) med tilhørende portal for markedsføring av slike kurs.

Resultat

Det er levert integrasjonsløsning for DLR med NTNUs nye LMS. NTNU etterspør ytterligere funksjonalitet i løsningen i 2017 for utprøving i pilot med sitt nye LMS. NTNU har tatt initiativ til at BOTI-institusjonene tar i bruk DLR. Uninett har tatt initiativ til å revitalisere Mina/DLR fra deres side. BIBSYS deltar i et av Norgesuniversitets prosjekt rundt deling av multimediale læringsressurser. Begge MOOC-plattformer (Open edX og Canvas) er i utstrakt bruk, der Open edX fremdeles regnes for å være i pilotdrift. Bruk av Canvas faktureres fortløpende. Generelt oppleves det fremdeles slik at mange institusjoner/fagmiljøer er avventende i påvente av KDs utspill på området.

Informasjonsforvaltning

Virksomhetsmål for området er:

BIBSYS skal bidra til informasjonsforvaltning for norsk høyere utdanning og forskning, og i samarbeid med institusjonene og andre aktører i sektoren definere nødvendige standarder for- og grensesnitt mot sektorens primærdata.

Ambisjonen for 2016 var å bidra til arbeidet med en helhetlig IKT-strategi.

Resultat

BIBSYS har deltatt i sekretariatet til arbeidsgruppen for IKT-strategi og har forberedt saker knyttet til utdanning og forskning.

Samhandlingsforumet har hatt en aktiv rolle gjennom enkelte bidrag til Arbeidsgruppe for IKT-strategi og helhetlige løsninger. Videre har Samhandlingsforum diskutert videre organisering i fortsettelsen av KDs organiseringsprosjekt.

Forskningsdata

Virksomhetsmål for området er:

BIBSYS skal bidra til effektive forskningsprosesser gjennom tjenester som kan bidra til en hensiktsmessig forvaltning av forskningsdata.

For 2016 var det en ambisjon å etablere rollen som nasjonal tilbyder av persistente identifikatorer (Digital Object Identifier - DOI) for forskningsdata samt øvrige aktiviteter relatert til dette området.

Resultat

Den etablerte løsningen for persistente identifikatorer baserer seg på at BIBSYS har medlemskap i den internasjonale organisasjonen DataCite og derved gir norske institusjoner tilgang til DOI-er for forskningsdata. Tjenesten er etablert med avtaleverk som inkluderer modell for kostnadsfordeling fra 2017. Det er også etablert et nettsted med informasjon om tjenesten, og det er arbeidet aktivt med å informere om tjenesten til aktuelle institusjoner.

BIBSYS har presentert DOI på konferanse om forskningsdata i regi av UHR-B og på årsmøtet til NMDC (Norwegian Marine Data Centre). Det har også vært avholdt flere møter om DOI, blant annet med NSD og representanter for GBIF (Global Biodiversity Information Facility). Flere institusjoner har inngått avtale om bruk av DOI-tjenesten, og tjenesten er brukerfinansiert fra 2017, med unntak av gjenstående oppgaver knyttet til søketjenesten.

Det er etablert en enkel instans i søketjenesten Oria spesifikt for forskningsdata med DOI fra DataCite. Det er utviklet betydelig kompetanse om DOI og persistente identifikatorer.

Det er opprettet et konsortium for tjenesten BIBSYS Research Data (BIRD) hvor så langt BI og NIBIO er deltakere. NTNU ønsker å delta som observatør i 2017.

Drifte og utvikle organisasjonen

Virksomhetsmål for området er:

BIBSYS skal være en innovativ og faglig utfordrende arbeidsplass preget av helhetstenkning, medvirkning, tydelig ledelse, god kommunikasjon og lagånd.

Styringsparameteret er å:

- *Inneha relevant kompetanse for virksomheten.*

Ambisjonen for 2016 var å beholde og utvikle relevant kompetanse og tiltrekke oss relevant ny kompetanse, samt etablere en fremtidsrettet organisasjon som er tilpasset gitte rammebetingelser.

Resultater

Omstillingen ved årsskiftet 2015/2016 resulterte i færre ansatte, en tilpasning som kom i fortsettelsen av implementering av nytt biblioteksystem. I den nye organisasjonsstrukturen er det et kontinuerlig fokus på kompetansebehov, året sett under ett har en person sluttet og vil bli erstattet i første halvår 2017. Det er gjennomført omfattende kompetanseutvikling, der den enkelte ansatte tilegner seg omfattende kompetanse om Alma og Primo (Oria) gjennom de krevende og stadig pågående haleaktivitetene i Alma-prosjektet.

Biblioteksystemet (Alma) og søketjenesten (Oria) er begge skybaserte tjenester. Det ble i 2. tertial besluttet å starte utprøving av skytjenester ved å flytte resterende tjenester fra egen maskinhall til UH-sky. Arbeidet har pågått i 3. tertial og fortsetter i 2017.

Meld. St. 18 (2014–2015) Konsentrasjon for kvalitet om strukturreform i universitets- og høyskolesektoren samt Gjedrem-utvalgets rapport Kunnskapssektoren sett utenfra har lagt grunnlag for prosesser som vil medføre et langt tettere samarbeid mellom- eller også omorganisering av de organisasjoner som yter IKT-baserte fellestjenester til UH-institusjonene (Egenregi-aktører). Det sentrale omorganiseringsprosjektet har tatt mye oppmerksomhet i 2016. Oppmerksomhet på det sentrale organiseringsprosjektet har i stor grad resultert i mindre oppmerksomhet på løpende og tidligere besluttet virksomhetsutvikling.

Vurdering av resultater og måloppnåelse

I all hovedsak er årets resultater og måloppnåelse som planlagt. Innenfor området Bibliotekfaglige fellessystemer er det grunn til å fremheve at det nye biblioteksystemet fungerer som tiltenkt for universitet og høyskoler samt instituttsektoren. For Nasjonalbiblioteket gjenstår det fremdeles enkelte utfordringer knyttet til deres spesielle behov. Fusjonene i UH-sektoren har medført betydelig ekstraarbeid og i noe grad tatt ressurser fra annen planlagt aktivitet. Den planlagte evalueringen av anskaffelsesprosjektet for nytt biblioteksystem er utsatt og vil bli slutført første halvår 2017.

Innenfor området digitale læringsressurser og forskningsdata har arbeidet gått fremover, men noe senere enn planlagt. Årsaken anses i hovedsak å være ytre forhold relatert til UH-sektorens pågående fusjoner som har tatt oppmerksomhet bort fra digitaliseringsprosesser. Gjennom arbeidet med DOIer har vi blitt en del av en internasjonal infrastruktur for forskningsdata.

De største tjenestene er nå skybasert og resterende tjenester vil i hovedsak bli skybasert gjennom bruk av UH-sky i løpet av 2017.

IV. Styring og kontroll i virksomheten

Kapitlet omfatter både administrativ forvaltning og faglig aktivitet. BIBSYS er en virksomhet organisert etter Lov om universitet og høyskoler, § 1.4.4 med NTNU som vertsorganisasjon. For omtale av den administrative forvaltningen vises det til NTNU sin årsrapport.

BIBSYS styre treffer beslutninger om BIBSYS' faglige virksomhet innenfor de rammer og mål som gis av departementet. De fleste av BIBSYS' tjenester organiseres som samarbeidskonsortier for de institusjoner som benytter tjenesten. Det er etablert retningslinjer som i detalj regulerer samarbeidet mellom BIBSYS og de enkelte deltakerinstitusjonene. For biblioteksystem-konsortiet fungerer BIBSYS' styre som styre, samtidig som det er etablert en egen Rådgivende gruppe bestående av personer med tilknytning til bibliotekledernivået. BIBSYS forelegger alle prinsipielle og større beslutninger, samt planlagte tiltak for Rådgivende gruppe og konsortienes styrer for behandling og beslutning.

Internt i BIBSYS benyttes det smidige utviklingsmetodikker, der den enkelte tjenesteansvarlige har nær og jevnlig kontakt med brukerinstitusjonene for å sikre at de tjenester som leveres er effektive, rasjonelle og tilpasset brukernes behov. BIBSYS brukerstøtte responderer normalt raskt på henvendelser.

BIBSYS er en liten organisasjon med en relativt smal virksomhet. Organisasjonsformen legger til rette for at vi kjøper de fleste administrative tjenester fra NTNU og slik nyter vi godt av deres avbyråkratisering og effektiviseringsarbeid på dette området. Lokalt har vi gjennomgått virksomheten og effektivisert ved blant annet nedbemanning og effektivisering av administrative støttetjenester.

V. Vurdering av fremtidsutsikter – planer for 2017

Virksomhetsplan med budsjett for 2017 gir rammer for BIBSYS' virksomhet i 2017, et år det knytter seg stor spenning til i forhold til fremtidig organisering av universitet- og høgskolesektorens tjenesteleverandører (Egenregi-leverandører).

Etter ett år med Alma viser det seg at overgangsperioden frem til systemet er i normal drift varer betydelig lenger enn opprinnelig planlagt. Mengden henvendelser til brukerstøtte er fortsatt høyt, men ventes å avta noe, og det er en krevende situasjon for BIBSYS' ansatte etter nedbemanningen ved siste årsskifte. Vi vil fortsatt jobbe tett sammen med biblioteksystemets Rådgivende gruppe for å prioritere de oppgaver som antas å være viktigst for brukerne.

Plan for virksomhetsområdene med tilhørende virksomhetsmål, styringsparametere, ambisjonsnivå og risikovurdering, er beskrevet i punktene 2-6, og er utledet fra overordnet målsetting og strategi for BIBSYS, vedtatt av BIBSYS' styre den 18. februar 2014.

Bibliotekfaglige fellessystem

Virksomhetsområdet omfatter de viktigste løpende aktiviteter, der essensen er å tilby gode og kostnadseffektive bibliotektenester gjennom samarbeid om bibliotekfaglige fellessystem. Området dekker biblioteksystemet (Alma), felles søketjeneste (Oria), åpne institusjonsarkiv (Brage) og bibliotekrelaterte tjenester (Tjenester).

Virksomhetsmål for området er:

BIBSYS skal levere fellesløsninger og tjenester som gjør bibliotekene til en fremtidsrettet og relevant bidragsyter til institusjonenes forsknings-, undervisnings- og læringsvirksomhet.

Nedenfor presenteres hvert av styringsparametere med tilhørende ambisjoner:

Biblioteksystemet

Alma er tjenesteplattformen som skal ivareta og tilby de behovene Biblioteksystemkonsortiet har for å drifte fag- og forskningsbibliotek.

Alma har følgende styringsparameter:

- *Stabil og sikker forvaltning av biblioteksystemet med tilhørende tjenester.*

Ambisjonen for 2017 er å komme over i en fase hvor Alma er i normal drift hos BIBSYS og medlemmene i konsortiet, med en tilgjengelighet på minst 99,95% i åpningstiden samt en 24/7/365 tilgjengelighet på 99,5%. BIBSYS skal levere støttetjenester på et servicenivå som gir merverdi for konsortiet.

Felles søketjeneste

Oria tilbyr søk i bibliotekenes samlede ressurser.

Oria har følgende styringsparameter:

- *En tilgjengelig søketjeneste med verdiøkende funksjonalitet utover basisproduktet som gir raske og gode resultater ved søk for sluttbrukere som søker etter informasjon og kunnskap.*

Ambisjonen for 2017 er at felles søketjeneste skal levere relevante søk der 95 % av søkene målt over et kvartal, har en responstid på under 2,5 sekunder og tjenesten skal være tilgjengelig minimum 99,5 % av tiden målt over et kvartal, med unntak av planlagt nedetid.

Nye relevante datakilder skal gjøres søkbare og tilgjengelige, eksempelvis lokal indeksering av BIBSYS Brage og BIBSYS DLR. Ny og verdiøkende funksjonalitet, som A-Å liste for databaser og navigasjon i semantisk web plattformen, skal etableres og integreres i systemet.

Institusjonsarkiv

Tjenesten BIBSYS Brage skal ivareta de behovene norske universitet, høyskoler, forskningsinstitutter og andre institusjoner med statlig finansiering har til et åpent institusjonsarkiv.

BIBSYS Brage har følgende styringsparameter:

- *Stabil og sikker forvaltning av en felles systemløsning med tilhørende tjenester.*

Ambisjonen for 2017 er å gjennomføre vedtatte drifts- og utviklingsoppgaver i Bragekonsortiets leveranseplan, og sikre at institusjonsarkivene har en tilgjengelighet på minst 99,95 % i tidsrommet 08:00 – 21:00 hverdager og 08:00 – 15:00 lørdag.

Digitale læringsressurser

I Meld. St. 16 (2016 – 2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning uttales tydelig at Læringsressurser i så stor grad som mulig bør være åpent tilgjengelige for alle, også utenfor institusjonene. I samme melding står det: *Regjeringen forventer... mer samarbeid og deling av læringsressurser på tvers av universiteter og høyskoler.* BIBSYS DLR er en tjeneste som legger til rette for slik deling av digitale læringsressurser. I tillegg skal det utredes hvorvidt tjenesten kan benyttes i forbindelse med merittering av undervisning.

Virksomhetsmål for området er:

BIBSYS skal etablere og levere fellesløsninger og tjenester for forvaltning av digitale læringsressurser.

Styringsparameter er:

- *Relevante tjenester for digitale læringsressurser etableres, tilbys og leveres gjennom avtaler med UH-sektorens institusjoner.*

Ambisjonen for 2017 er å videreutvikle tjenesten DLR på oppdrag fra NTNU og bringe inn øvrige interesserte institusjoner slik at dette kan bli en fellesløsning. Det skal utredes hvorvidt tjenesten kan spille en rolle i forbindelse med merittering av undervisning. Leveransene av åpne nettkurs (MOOC) med tilhørende portal for markedsføring av slike kurs opprettholdes.

Forskningsdata

Forskningsdata omfatter alle typer data som oppstår på grunnlag av forskning. Det er et betydelig potensial for deling og gjenbruk av data.

Virksomhetsmål for området er:

BIBSYS skal bidra til effektive forskningsprosesser gjennom tjenester som bidrar til en hensiktsmessig forvaltning av forskningsdata.

Styringsparameter er:

- *Relevante tjenester for forskning etableres og tilbys på bakgrunn av henvendelser fra brukerinstitusjoner.*

Ambisjonen for 2017 er å etablere et konsortium for leveranse av persistente identifikatorer (Digital Object Identifier-DOI) for forskningsdata samt øvrige aktiviteter relatert til dette området, herunder videre utvikling av konsortiet for BIRD.

Drifte og utvikle organisasjonen

BIBSYS sin strategi for 2014-2017 gir en klar retning for utvikling av organisasjonen. For å gjennomføre strategien, er det avgjørende at organisasjonen har kompetanse, økonomisk grunnlag, ressursbruk og infrastruktur som legger til rette for å være en fremtidsrettet, slagkraftig og nasjonalt profilert samarbeidspartner for felles systemløsning og tjenester for norsk forskning og høyere utdanning.

Virksomhetsmål for dette området er:

BIBSYS skal være en innovativ og faglig utfordrende arbeidsplass preget av helhetstenkning, medvirkning, tydelig ledelse, god kommunikasjon og lagånd.

Styringsparameteret er å:

- *Inneha relevant kompetanse for virksomheten.*

Ambisjonen for 2017 er å beholde og utvikle relevant kompetanse og tiltrekke oss relevant ny kompetanse, samt bidra til KDs organiseringsprosjekt for å sikre en hensiktsmessig utvikling av BIBSYS' virksomhetsområde. BIBSYS tjenester skal benytte UH-sky eller annen skyleverandør i løpet av 2017.

Overordnet risikovurdering

Etter det første året med Alma i drift i kombinasjon med ny versjon av søketjenesten Oria, er BIBSYS og konsortiedeltakerne godt rustet for en videre positiv utvikling. Med et moderne, skybasert driftskonsept for både Alma og Oria anses begge tjenestene å være robuste.

Nye virksomhetsområder er under utvikling og det er etablert gode relasjoner med flere fagmiljø og institusjoner. Særlig synes interessen for tjenester relatert til forskningsdata å være økende. Med grunnlag i NTNUs pilotprosjekt med tjenesten for forvaltning av digitale læringsressurser og nye rammeavtaler for UH-sektorens Læringsstøttesystemer er det positive utsikter også for denne tjenesten.

Virksomheten har ikke mistet kompetanse. Kompetansesammensetningen anses som hensiktsmessig i dagens situasjon, der kortvarige behov løses ved å leie nødvendig kompetanse.

De pågående fusjonsprosessene har resultert i flere sammenslåinger av respektive bibliotek og ytterligere sammenslåinger er planlagt i 2017. BIBSYS har tett kontakt med de berørte institusjonene, som samtlige er orientert om- og samtidig har fått innflytelse på planene for sammenslåinger. Sammenslåingene krever et nært samarbeid med Ex Libris og er avhengig av deres kapasitet.

Sammenslåing av institusjoner i biblioteksystemet får ingen direkte økonomiske konsekvenser for avtalen med Ex Libris, da avtalen med konsortiedeltakerne og leverandør er basert på antall studenter (heltidsekvivalenter) og vitenskapelig ansatte.

Kunnskapsdepartementets pågående organiseringsprosjekt er tidvis krevende og påvirker i noen grad organisasjonens evne til å levere tjenester. Dersom endelig avklaring og effektivering av kommende organisasjonsendringer skyves ut i tid forventes dette å ha en negativ innflytelse på videre utvikling av tjenesteporteføljen.

Plan for tildelt bevilgning 2017

BIBSYS ble gjennom tildelingsbrev datert 21.12.2016 tildelt 3,649 mill. kr fra KD for 2017.

Midlene planlegges benyttet i arbeidet med å omstille organisasjonens virksomhet i tråd med den pågående strategi- og endringsprosessen i tillegg til KDs organiseringsprosjekt. Beløpet er budsjettet inn på virksomhetsområdene for digitale læringsressurser, informasjonsforvaltning, forskningsdata og drift og utvikling av organisasjonen. Nedenfor presenteres budsjett for 2017, samt langtidsbudsjett for perioden 2018-2020.

BIBSYS total (tall i 1000 kr)	Budsjett 2017	Budsjett 2018 LTB	Budsjett 2019 LTB	Budsjett 2020 LTB
Overføringer fra tidligere år	11 210	2 095	315	0
Overføringer fra KD	3 649	3 649	3 649	3 649
Overføring fra deltakerinstitusjoner	51 604	50 996	51 196	51 396
Sum overføringer	66 463	56 740	55 160	55 045
Investeringer	200	200	200	200
Lønn inkl overhead	37 532	30 929	29 543	29 543
Driftskjøp	23 631	22 432	23 017	22 902
Reiser	1 374	1 234	1 189	1 189
Interne kjøp	1 630	1 630	1 210	1 210
Udisponerte overføringer	2 095	315	0	0
Sum Forbruk	66 463	56 740	55 160	55 045
Sum Total	0	0	0	0

VI. Årsregnskap

Nedenfor er vist en totaloversikt (segmentregnskap) for BIBSYS*.

BIBSYS total (tall i 1000 kr)	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Regnskap 2016	Avvik
Overføringer fra tidligere år	18 678	10 807	10 807	0
Overføringer fra KD	3 568	3 646	3 646	0
Overføring fra deltakerinstitusjoner	50 013	46 927	51 093	-4 166
Sum overføringer	72 259	61 380	65 546	-4 166
Investeringer	293	200	42	158
Lønn inkl overhead	34 589	30 657	31 298	-641
Driftskjøp	24 099	22 852	20 275	2 576
Reiser	914	1 413	1 097	316
Interne kjøp	1 557	1 590	1 624	-34
Udisponerte overføringer	0	4 668	0	4 668
Sum Forbruk	61 452	61 380	54 336	7 044
Sum Total	10 807	0	11 210	-11 210

* Tallene i tabellen avviker noe fra NTNUs årsrapport note 19 da NTNU for all BOA-virksomhet regnskapsfører overføringer først etter forbruk, samt at alle interne overføringer slås sammen i andre driftskostnader i NTNUs regnskap. Note 19 viser et driftsresultat tilsvarende BIBSYS investeringer da investeringene i NTNUs regnskap aktiveres.

Overføringer

Som det fremgår av tabellen ble det budsjettet med totale overføringer i 2016 på 61,380 mill. kr. Overføringer fra tidligere år, samt overføringer fra Kunnskapsdepartementet er i samsvar med budsjettet. Overføringer fra deltakerinstitusjonene er på 51,093 mill. kr, noe som er 4,166 mill. kr høyere enn budsjettet. Økte overføringer fra deltakerinstitusjonene skyldes i hovedsak avtale om å levere BIBSYS DLR til NTNUs nye læringsstøttesystem, dette forklarer 57 % av avviket på overføringer. I tillegg har det vært økt arbeidsmengde i forbindelse med sammenslåingene (dekket gjennom overføringer fra institusjonene), økte prosjektmidler fra Nasjonalbiblioteket og økt antall avtaler om bruk av tjenester for åpne nettkurs.

Forbruk

Det er gjennomført investeringer på 0,042 mill. kr, mot et budsjett på 0,2 mill. kr, noe som gir et mindreforbruk på 0,158 mill. kr. Avviket skyldes at investeringene holdes på et minimum og behovet vurderes fortløpende.

På lønn er det et merforbruk på 0,641 mill. kr, mens på driftskjøp er det et mindreforbruk på 2,576 mill. kr. Avvik på lønn og driftskjøp må sees i sammenheng da noe innleie er budsjettert som driftskjøp, men regnskapsført som lønn. Totalt mindreforbruk på disse to grupperingene er 1,935 mill. kr. Når det gjelder innleie har det påløpt 1,1 mill. kr mindre enn budsjettert, og dette har medført at oppgaver knyttet til bibliotek tjenester har blitt skjøvet på da man ikke har lyktes å leie inn bibliotekfaglig kompetanse. I tillegg har det vært mindreforbruk på lønn på grunn av noe langtidssykefravær, samt at en ansatt sluttet etter andre tertial og ikke blir erstattet før 2017. BIBSYS har også skjøvet på omstillingsaktivitet, samtidig som planlagt kompetanseheving i stor grad er oppnådd gjennom arbeid med BIBSYS' produkter og derved ikke har medført driftskjøp.

Når det gjelder reiser har det vært et mindreforbruk på 0,316 mill. kr. Merforbruk på interne kjøp fra NTNU er på 0,034 mill. kr, og skyldes økte lisenskostnader på administrative systemer.

Oppsummering BIBSYS total

Ved inngangen til 2016 hadde BIBSYS en overføring fra tidligere år på 10,807 mill. kr. Regnskapet etter 2016 viser at overføringen til 2017 har økt til 11,210 mill. kr. Denne overføringen er et resultat av overføringer fra deltakerinstitusjonene og er forpliktet på aktiviteter relatert til de forskjellige tjenesteområdene i 2017 og videre i langtidsperioden.

